

ภาค ๑.

“แม้ประชากรกลุ่มต่างๆ จะมีความรู้เรื่องช่องทางและการป้องกัน การติดต่อของเชื้อเอชไอวี รวมทั้งได้รับแจกจ่ายถุงยางอนามัย แล้วยก็ตาม แต่ทำไม การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคู่สามี ภรรยา การมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกันและการมีเพศสัมพันธ์ในการ ชื้อ-ขายบริการทางเพศ จึงยังเป็นเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน ไม่มี การใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ “อำนาจความสัมพันธ์ระหว่างเพศ” ที่ไม่เท่าเทียมกัน”

ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม คุ้มครองสิทธิทางเพศและสิทธิ อนามัยเจริญพันธุ์

ที่ผ่านมา เอชไอวี/เอดส์ ถูกทำให้กลายเป็นเรื่องของเชื้อโรค การป้องกันารรับ ถ่ายทอดเชื้อ ความเจ็บป่วย และการดูแลรักษาทางการแพทย์ แต่เพียงมิติเดียว มาตรการต่างๆ ทั้งการดำเนินงานและนโยบายที่เกี่ยวข้อง จึงถูกบดบัง กำกับด้วยวิธีคิดทางด้านการแพทย์เป็นหลัก

แม้จะมีความพยายามให้ความสำคัญกับมิติทางสังคม เพื่อทำความเข้าใจที่มาที่ไปของการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงปัจจัยและเงื่อนไขในการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลให้ผู้คนมีโอกาทางเลือก และการตัดสินใจที่ไม่เท่าเทียมกัน อันเป็นความเปราะบาง ความเสี่ยงที่นำพาผู้คนไปสู่สภาพที่ไม่สามารถป้องกัน และดูแลตนเอง อยู่บ้างก็ตาม

หากแต่กว่าวิธีคิด วิธีมองที่ใช้ในการพยายามจัดการ ควบคุม การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสเอชไอวีที่ผ่านมา กลับเน้นไปที่การมอง มิติความเป็นมนุษย์แบบแยกส่วน มุ่งเน้นการให้ความรู้เรื่องเชื้อไวรัส การถ่ายทอด และเน้นเสริมการป้องกันไปตามชิ้นส่วนอวัยวะที่เป็นช่องทางรับและ/หรือถ่ายทอดเชื้อ มากกว่าที่จะมองและให้ความสำคัญกับปัจจัย เงื่อนไข ที่เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ

และการเมือง ที่ทำให้คนมีทางเลือก โอกาส และอำนาจการตัดสินใจที่ไม่เท่าเทียมกัน อันเป็นสาเหตุสำคัญของการละเมิดสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความพยายามในการนำเสนอทวิเคราะห์ มาตรการ กฎหมาย นโยบายของรัฐ ผ่านมุมมองของภาคประชาสังคม จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการมองเรื่องการตอบสนองต่อปัญหาการแพร่ระบาดของเอชไอวีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยนำเอามิติเรื่องเพศ สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพิ่มเติมเข้ามา

ภาคประชาสังคมมีความเชื่อว่า การเคารพสิทธิทางเพศนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้การคิด การมองเรื่องเพศเพศภาวะ และเพศวิถีสามารถมองทะลุกรอบคิดเรื่องเพศที่ยึดติดอยู่กับ เพศหญิง และเพศชายออกไปได้ เพื่อให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศนั้นลดลง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถเป็นไปอย่างตรงจุดและประสบความสำเร็จมากขึ้น

ทั้งนี้ ภาคประชาสังคมมีข้อเสนอแนะต่อกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับสิทธิทางเพศ และสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ อันจะส่งผลให้การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาได้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

- ให้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการติดตามและกำกับการจัดการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ขึ้นมา

เพิ่มเติมเป็นอีกกลไกหนึ่งในโครงสร้างการขับเคลื่อนการตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ของประเทศไทย โดยมีบทบาท หน้าที่ในการเฝ้าระวัง ติดตาม ปัญหาและผลกระทบอันเนื่องมาจากการตีตราและเลือกปฏิบัติในเรื่องทางเพศและเรื่องเอดส์

- การพัฒนานโยบายและแผนงานต่าง ๆ ในการตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ จะต้องมีความครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ การเคารพสิทธิทางเพศและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายเรื่อง เพศ เพศภาวะ และเพศวิถี ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานหนึ่งของสิทธิมนุษยชน และต้องมีการระบุไว้ในแผนยุทธศาสตร์บูรณาการเพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเอดส์ระดับชาติ

- การพัฒนานโยบาย แผน และมาตรการต่าง ๆ ในการตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ จะต้องมองอย่างเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนโยบาย และกฎหมายอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการปกป้องคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิทางเพศ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมสิทธิและแก้ไขปัญหาที่ให้ความสำคัญกับการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

- คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเอดส์ ซึ่งเป็นกลไกหลักในการดำเนินนโยบาย ควบคู่ไปกับกลไกอื่น ๆ ในส่วนที่เป็นคณะกรรมการฯ จะต้องทำหน้าที่ดูแล กำกับให้มี

การดำเนินงานต่างๆ ที่รับรองสิทธิต่างๆ ตามที่ได้มีการลงนามไว้ใน
ปฏิญญาสากลต่างๆ รวมทั้งดำเนินการ ผลักดันให้มีการจัดการปรับปรุง
กฎหมาย นโยบายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการรับรองสิทธิอื่นๆ ด้วย

- จะต้องยุติการมองหรือเรียกคนเป็น “กลุ่มเสี่ยง” “กลุ่มเสี่ยงสูงสุด”
ที่นำไปสู่ความเข้าใจและการตีตราคนกลุ่มนั้นๆ ว่าเป็นกลุ่มที่ทำให้
เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อฯ เป็นปัญหาทางสังคม แต่ให้มีการดำเนิน
การส่งเสริมทำความเข้าใจ บังคับ เจื่อนใจ และโครงสร้างทางสังคม
วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ เศรษฐกิจ และการเมือง ที่ไม่เท่าเทียม
ซึ่งทำให้คนกลุ่มต่างๆ ในสังคม ตกอยู่ในสภาวะต้องอำนาจ ไม่เท่า
เทียม ถูกรังเกียจ ถูกเลือกปฏิบัติ และไม่สามารถตัดสินใจเลือกดำเนิน
ชีวิตได้อย่างปลอดภัย เช่นคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม

- จะต้องเลิกหรือยุติการกระทำใด ๆ อันจะนำไปสู่การตีตราทาง
สังคม การแบ่งแยกกีดกัน เลือกปฏิบัติ หรือมองว่าการดำเนินชีวิตของ
คนกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย กฎระเบียบ หรือ
ประเพณี เพื่อส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงและได้รับบริการสุขภาพในการ
สนับสนุนให้คนกลุ่มต่าง ๆ ได้สามารถดูแลและป้องกันตนเองได้อย่าง
เท่าเทียมกัน

- การสร้างเสริมอำนาจให้กับคนกลุ่มต่างๆ ดังกล่าว เพื่อให้มี
สิทธิทางด้านสุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การทำงานเท่าเทียมกับ
คนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม

● การดำเนินงานและการจัดบริการสุขภาพและสาธารณสุข จะต้องให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้มากขึ้น โดยการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของเพศ เพศภาวะ และเพศวิถีว่าไม่ได้มีเฉพาะเพียงเพศหญิง เพศชาย หรือความเป็นผู้หญิงและความเป็นผู้ชายเท่านั้น และการตัดสินใจดำเนินชีวิตทางเพศ เพศภาวะ และเพศวิถีที่แตกต่าง ก็ได้เป็นเรื่องผิดหรือทำให้คนเหล่านั้นมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์น้อยลงแต่อย่างใด รวมทั้งไม่ควรมองหรือกระทำการใด ๆ ที่ทำให้เรื่องเหล่านั้นกลายเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ผู้คนที่มีการดำรงชีวิตทางเพศที่แตกต่างหลากหลายกลายเป็นผู้กระทำความผิด ถูกรังเกียจ หรือถูกกีดกันจากการได้รับบริการและการอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเสมอภาคและปลอดภัย

● ผู้ให้บริการหรือผู้ดำเนินงานด้านเอดส์และผู้เกี่ยวข้อง ควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้เข้าใจเรื่องสิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอดส์ สิทธิมนุษยชน ความแตกต่างหลากหลายทางเพศ เพศภาวะ และเพศวิถี และสามารถจัดปรับหรือพัฒนาการดำเนินงานหรือบริการให้วางอยู่บนพื้นฐานการเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยให้มีการทบทวนองค์ความรู้ และเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้และฝึกอบรมบนความร่วมมือระหว่าง กพอ. เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเทศไทย และมูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์

● จะต้องมี การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิด “การเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รอบด้าน” อย่างต่อเนื่อง และขยายให้ครอบคลุมในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา โดยลงทุนด้านการพัฒนาศักยภาพทัศนคติ ของผู้สอนอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ให้คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ มอบหมายให้อนุกรรมการกำกับกรขับเคลื่อนการป้องกันแก้ไขปัญหาเอดส์ ทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาแนวคิดเรื่องศักดิ์ศรี สิทธิมนุษยชน สิทธิทางเพศของเยาวชน ผ่านการปฏิบัติการหลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ทั้งนี้ ให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นกลไกหลักในการประสานงาน และการมีส่วนร่วมของเยาวชน และสมาคมหรือสมาพันธ์ครู ในประเทศเป็นภาคีสำคัญในการขับเคลื่อนงานร่วมกันกับหน่วยงานและองค์กรที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

● จะต้องมี การพัฒนาระบบบริการแบบครบวงจรเรื่องเพศที่เป็นมิตรกับเยาวชน ผู้หญิง และบริการอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับความอ่อนไหวในเรื่องเพศภาวะ (gender) โดยเน้นเรื่องบริการให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ให้ข้อมูล เป็นแหล่งพึ่งพิงทางใจ ทางกาย ของเยาวชนได้ เป็นหน่วยแรกรับให้บริการส่งต่อที่เหมาะสมกับเยาวชนตามสภาพปัญหา รวมถึงการให้ข้อมูล ทำความเข้าใจกับครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสังคม เกี่ยวกับสภาพความต้องการของเยาวชน ทั้งนี้ มอบให้กรมอนามัย ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านหลักสูตรเพศศึกษา สภากาชาดและเยาวชน และกลุ่มเยาวชน เครือข่ายเยาวชนเป็น

คณะทำงานขับเคลื่อนให้เกิดรูปแบบนาร่อง การสรุปผล การขยายผลต่อไป

- จะต้องมีการรณรงค์ทางสังคมเรื่องเพศที่รอบด้าน ทั้งนี้การให้การเรียนรู้ การรณรงค์นี้ไม่ใช่การส่งเสริมความผิดทางศีลธรรม แต่เป็นการสร้างคุณค่าเรื่องชีวิตของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการดำรงชีวิตทางเพศที่เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา โดยให้หน่วยงานภาครัฐในกระทรวงสาธารณสุข ที่เป็นผู้รับทุนหลักจากกองทุนโลก และองค์กรเอกชนที่รับทุนหลักหรือรับทุนต่อเนื่องจากกองทุนโลก มาดำเนินงานในกลุ่มเยาวชน และกลุ่มเฉพาะต่างๆ ให้เป็นผู้ดำเนินงานสร้างคณะทำงานในการขับเคลื่อนเรื่องนี้ เนื่องจากต้องยกระดับงานที่ดำเนินการมากกว่า 5 ปีให้เป็นงานด้านนโยบายสังคมต่อไป
- ส่งเสริมให้เกิด “การเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่รอบด้าน” ที่เป็นไปตามหลักการที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์

